

Bayreuth 1979 ja 2009

Teksti: Lena Karjalainen

Musiikin harrastus, mieheni Jussin lauluharrastus ja osittainen ammattikin on vienyt meitä useisiin musiikkielämyksiin myös ulkomailla. Nuoruusajan ykkössäveltäjä ja innoittaja mieheni lauluharrastukseen oli Rikhard Wagner, jonka oopperat soivat lähes päivittäin omakotitalossamme melkoisella volyyminilla. Tähän tunnelmointiin osallistuivat usein myös naapurimme **Pekka Salomaa** ja **Eero Erkkilä**, musiikin ammattilaiset, joiden kautta harrastus tiheni ja syveni.

Mieheni osallistui laulukurssille Bayreuthissa v. 1977 ja -78, mistä hänellä alkoi aktiivinen *Siegfried*-kausi. Suuren vaikutuksen teki myös musiikin sointi, loistavat laulajat, upea lavastustekniikka ja vlevä Wagner-henki. Tässä hengessä alkoi suunnittelu seuraavan kesän matkalle, jonne oli lähdössä myös ystävämme **Jaakko Ryhänen** koelauluun sekä hänen vaimonsa.

Kesällä 1979 olimme valmiit lähtöön autolautalla Gdanskiin, autolla Puolan ja Tšekin läpi Saksaan kohti Wagner-pyhätöä ilman hotellivarausta ja tietoa pääsylipuista esityksiin.

Perillä löysimme kurssilla olevia suomalaisia ystäviämme, joiden avustuksella yöpymispaikkakin löytyi majatalon isäntäväen takahuoneen nurkasta. Samaisessa majatalossa oli vauhdikasta menoa iltaisin, mukana eräänä iltana myös silloinen laulajatahti **Karl Ridderbusch**. Kaupunkia ei erityisemmin katsasteltu, mutta Festspielhausin ympäristö tuli tutuksi, kauniissa puistossa käyskentely tuntui arvokkaalta ja juhlaylön seuraaminen väliajalla herätti ihastusta meissä liputtomissa. Kuvautimme itsemme Wagner-muistomerkin juurella, ja juhlava olo tuli myöhemminkin kuvaa katsellessa.

Lippuja ei ollut tietenkään tarjolla eikä niiden myyjien kärkkyminenkään tuonut tuloista. *Reininkulta*-esityksessä lauloi silloin ystävämme **Matti Salminen**, jonka kekseliäisyys avasi meille takahuoneen ovet kulissien taakse seuraamaan esitystä. Valotornista sai hieman hankalassa asennossa tarkkailen näkymän osaan näyttämöä sekä kulisien takaisiin ihmeisiin. Musiikillinen anti myös tähän kolkkaan oli mielestämme erinomainen. Olimme onnellisia ja otettuja näistä "VIP"-paikoista.

Mieleen jäi kuitenkin itämään visio joskus istua myös katsomon puolella...

Spontaanissa ohjelmassamme oli myös vierailu Wagnerin kotitalossa, mistä jäi mieleen työhuone, jonka atmosfääri herätti kunnioittavan tunnelman. Musiikkisali teki myös vaikutuksen kuvitellessa niitä lukuisia konsertteja, joita siellä on myös Wagnerin perhepiirissä pidetty.

Tällä matkalla olimme päässeet syvempään kokemukseen tämän suurta elämysvoimaa sisältävän musiikin lähtökohdista. Keskusteluissa arvostettiin tuntikausia kes-

täviä esityksiä, erityisesti **Chéreaun** ohjauksia kiiteltiin.

Palasimme kotiin Wagner-henkisinä, erikielämä ja musiikin harrastus omakotitalossa jatkui, soitannolliset illanvietot naapurien kanssa toivat toki monipuolisuutta tähän henkeen.

Tyttärempä syntyi 1981 ja poikamme 1989, molemmat tottuivat yläkerrassa nukkumaan pauhaavien soitinten säestyksellä.

Mieheni lauluharrastus vei hänet Kansallisoopperan lisäkueroon, jonka ohjelmistoon tuli viime vuosina myös *Götterdämmerung* ja *Parsifal*. Totesimme tällöin, että oma Kansallisoopperamme toteutti myös hienosti *Ringin* ja *Parsifalin* esitykset.

Wagner-seuran vanhana jäsenenä tuli eteen mahdollisuus lippujen saannista kesälle 2009. Varaukset tehtiin, sovimme kes-

kenämme esitysten jakamisesta, koska saatavilla oli 1 lippu per esitys.

Koittaa kesä 2009 ja 30 vuotta on kulunut edellisestä käynnistä Bayreuthissa – samoin itsenäisyyspäivänä tulee 30 vuotta avioliittoon vihkimisestäämme.

Matkajärjestelyt tehdään keväällä, huone varataan periteisestä Weihenstephanista, lento saadaan Zurichiin, josta varataan vuokra-auto. Ajomatkaa tulee siis taas, matkalla yövytään ja katsellaan maisemia, vaikka lujaa mennään.

Perille saavuttaessa on tällä kertaa majapaikka ja liput. Suomalaisia Wagner-seuraystäviä löytyy samasta majatalosta.

Kaupunki on kasvanut, pysyen kuitenkin pikkukaupunkina, kadut ovat muuttuneet, muistikuvia ympäristöstä ei löydy. Weihenstephan on pysynyt ennallaan, ravintola on perinteinen, huoneet suoraan 60-luvulta:

Lena ja Jussi Karjalainen Bayreuthissa vuonna 1979...

vihreä-oranssi sisustus ja vanhanaikaiset oven lukot ovat melkein eksoottisia. Saksalaiseen tapaan ei tehdä turhia muutoksia toimiviin asioihin.

Festspielhaus on tietenkin entisensä – ja puisto sen ympärillä ehkä entistä upeampi. Täällä sen ylevän hengen taas tunnistaa: juhlapukuinen yleisö, johon mekin nyt kuulumme. Fanfaarien soidessa juhlaväki lipuu paikoilleen kauniiseen saliin, jossa odottava tunnelma tiivistyy. Valojen himmentyessä ja ensimmäisten sointien kiiriessä tajuntaan alkaa lähes maaginen sessio, jossa aikaa ei mitata, tapahtumat etenevät hitaasti ja perustellusti, musiikki vie mukanaan. Hitaus saattaa nykyihmiselle aiheuttaa vaikeuksia keskittymiseen, mutta tunnelmaan päästyä kokemus on kuin meditointia, jossa voi välillä ummistaa silmänsä ja luottaa, että tarina jatkuu, rauhoittua ja unohtaa ajan mittaaminen. Sielun syövereihin käyvä musiikki johdattaa meitä ajasta riippumatta elämän kulkuun. Tästä kokemuksesta syntyy suuri arvostus sen luojaan, säveltäjään ja siihen liittyvien tarinoiden kertojaan, mis-

Teksti Wahnfriedin fasadin yläpuolella.

... ja 2009.

sä tavoitteena on ollut elämysten sekä eri aikakausina elävien ihmisten samankaltaisuuden kokeminen.

Ohjelmistossa on *Tristan ja Isolde*, – lähes piinallisen pitkäksi koettu mystinen rakkaustarina, *Parsifal*, – mahtava myötätunnon ja sovituksen eepos sekä *Nürnbergin Mestarilaulajat*, – tarina taiteilijan kehitystiestä tiukkojen normien ristiriidoissa.

Musiikki on kaikissa kiistatta upeaa, ohjauksista syntyy paljon keskustelua, kun perinteisiä malleja murretaan. Pääsin katsomaan *Parsifalin* 2. ja 3. näytöksen ja syvästi mieleen painuva oli loppukohta, jossa maailman sovitusteemaan tuli myös yleisö peilien kautta mukaan näyttämökuvaan. *Mestarilaulajista* näkemäni 1. näytös oli piristävän erilainen kurittoman Waltherin pyrkimyksistä. **Katharina Wagnerin** ohjaus jakoi mielipiteitä jyrkästi ja herätti monipuolista keskustelua.

Wagner-seuralaisten yhteinen illanvietto Weihenstephanissa kirjoitti mielipiteiden ja kokemusten vaihtoon. Mukana ovat myös taiteilijavieraat **Jukka Rasilainen** ja **Liisa Viinanen**, joiden odotimme esittävän tunteuksiaan työskentelystä Bayreuthissa. Lähiseurueiden keskustelu kävi kuitenkin niin vilkkaana, että taiteilijat sulautuivat joukkoon ilman erityistä esittelyä.

Vierailu Wahnfriedissä palautti mieleen tunnelmia 30 vuoden takaa, silloin emme kuitenkaan käyneet haudalla, joka näkyy juhlasalin ikkunoista. Tämä koruton muistomerkki oli vaikuttava murattien reunustama marmorilaatta alppiruusujen katveessa. Liikutusta herätti myös perheen koiran muistolaatta haudan vierellä.

Muistikuvaa suuremman vaikutuksen teki nyt myös talon fasadin yläpuolella oleva teksti: "Hier wo mein Wähnen Frieden fand". Tämä tunnelma tarttui myös meidän mieleemme kotimatkan alkaessa.